

**POLISH-UKRAINIAN FOUNDATION «THE INSTITUTE OF
INTERNATIONAL ACADEMIC AND SCIENTIFIC COOPERATION»**

**THEOLOGICAL ACADEMY OF THE UNIVERSITY OF CARDINAL
STEFAN VYSHINSKY IN WARSAW**

FUNDACJA ADD

З Б І Р Н И К

наукових есе учасників наукового стажування

"АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ"

**Варшава, Республіка Польща
2019**

Академічна доброчесність: виклики сучасності / Збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 24.06 – 06.07.2019). – Варшава, 2019. – 184 с.

Головний редактор:

Главчева Ю. М., заступник директора науково-технічної бібліотеки

Відповідальний секретар: *к.е.н. Гребенюк Н.В.*

Редакційна колегія:

Доктор технічних наук, професор ЦМОЦЬ І.Г.

Академік АЕНУ, доктор економічних наук, професор ПРЯДКО В.В.

Doktor nauk humanistycznych w zakresie historii GAVRYLIUK I.

Доктор права Віденського Університету РУДАК Т.В.

Кандидат економічних наук ГРЕБЕНЮК Н.В.

У збірнику викладено матеріали наукових есе учасників стажування, організованого Польсько-українською Фундацією - Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці спільно з Духовною Академією Університету Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві та польською Фундацією ADD.

Метою стажування є ознайомлення із європейськими підходами щодо питання наукового плагіату і популяризація академічної доброчесності, а також підвищення кваліфікації освітян та поглиблення співпраці в академічній та науковій галузі між Україною та Польщею.

У збірнику розглядаються основні проблеми академічної доброчесності в навчальних та наукових роботах, що пов'язано з інтенсивною комп'ютеризацією та інформатизацією всіх аспектів людського життя.

З М І С Т

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ.....	7
 <i>Колєнкіна М. С., Попова О. А.</i>	
УПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ХНУМГ ІМ. О.М. БЕКЕТОВА.....	8
 <i>Бадіца М. В.</i>	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СТРАТЕГІЧНА МЕТА ВИЩОЇ ОСВІТИ	11
 <i>Бодіна-Дячок В.В.</i>	
КУЛЬТУРА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	18
 <i>Борейко Н. М.</i>	
ВПЛИВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ НА ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	21
 <i>Голубенко О. В.</i>	
ЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРТНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОГРАМНОЇ ОЦІНКИ УНІКАЛЬНОСТІ АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТІВ	24
 <i>Бритковський В.М.</i>	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ПОРУШЕННЯ ТА ЗАСОБИ ЇХ ВИЯВЛЕННЯ	31
 <i>Ейвас Л.Ф.</i>	
ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У КРИВОРІЗЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	35
 <i>Калашник О. М.</i>	
ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИМИ, НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИМИ, НАУКОВИМИ ПРАЦІВНИКАМИ ТА ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ	41
 <i>Зябліцев Д. С.</i>	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ОСВІТІ ТА НАУЦІ	45
 <i>Іншаков А. Є.</i>	
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ – ЗАПОРУКА СУЧАСНОГО НАУКОВОГО ПОСТУПУ	48
 <i>Камінський С.І.</i>	
ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЯК НАПРЯМ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЯКОСТІ ОСВІТИ	51

Кириченко Р.М.

СТАВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ НАУКОВЦІВ УКРАЇНИ ДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПОШУКУ ПЛАГІАТУ55

Князька Л. А.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ58

Ковальова М.В.

АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ ЯК СПОСІБ ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ62

Козиряцька С.А.

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ЗАПОРІЗЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....65

Лазарева М. Л.

АКАДЕМІЧНА НЕДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СУСПІЛЬНА ТРАГЕДІЯ71

Левенко Г.М.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ – ВИБІР «ЄВРОПЕЙСЬКОЇ» УКРАЇНИ74

Литвин Н.А.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ77

Лісніченко Ю.М., Короткіх М. А.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....81

Логойда Л. С.

АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ: ВПЛИВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ НА ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ84

Микитюк О.М.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ СТУДЕНТІВ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ103

Михайлюк М.І.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ВИЩІЙ ОСВІТІ В УКРАЇНИ.....108

Мілевська А.О., Лазебний А.М.

САМОПЛАГІАТ ЯК ВИЯВ ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ.....111

Москвічова О.С., Григорук І.О.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УКРАЇНІ114

Барегамян С.Х.

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ТА ЗАПОБІГАННЯ ПЛАГІАТУ В УКРАЇНСЬКІЙ ВИЩІЙ ШКОЛІ: ПРИКЛАД МАРІУПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ117

Олещенко Г.П., Шевченко Ю.Ю.

**ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
У СУМСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.....121**

Піх І. В., Кудряшова А. В.

**ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ АКАДЕМІЇ
ДРУКАРСТВА124**

Попелюк В. П.

**ДО ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРИНЦИПІВ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ127**

Попова І.В.

СУЧАСНІ ЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ131

Придатко О. В., Борзов Ю. О.

**ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ВИПАДКІВ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ У
ЛЬВІВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ135**

Романюк О.Б.

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ - РОЗВИТОК, ВПРОВАДЖЕННЯ ТА
РЕАЛІЗАЦІЯ.....139**

Ростока М.Л., Черевичний Г.С.

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ЦИВІЛІЗОВАНОГО ІСНУВАННЯ
НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО ПОТЕНЦІАЛУ144**

Самілик Л.О.

АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....148

Северінова О. Б.

АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ І ЙОГО ЮРИДИЧНО ЗНАЧИМІ ВЛАСТИВОСТІ152

Серпак Н.Ф.

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧИННІСТЬ У ВІННИЦЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ
МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМ.М.І. ПИРОГОВА155**

Сластьоненко О.О.

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПОНЯТТЯ АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ В УКРАЇНІ.....158**

Степанський Д. О.

**ПИТАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В КОНТЕКСТІ КЕРІВНИЦТВА
СТУДЕНТСЬКИМ НАУКОВИМ ТОВАРИСТВОМ161**

Суятинова К.Є.

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ І
НАУКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ164**

Танасійчук А.М.

**ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПРИ НАПИСАННІ
ДИСЕРТАЦІЇ168**

Телстакова А.А.

**УПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У
КИЇВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ**

ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ172

Ткаченко О.М., Домрачева К.О.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ176

Чесакова М.С.

**ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У
МІЖРЕГІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ180**

Опубліковані тези та есе184

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ

Польсько-українська фундація Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці (ІМАНС, REGON 36590701300000) є неурядовою та некомерційною організацією, створеною на засадах добровільності, гуманності та гласності. Метою створення та діяльності ІМАНСу є сприяння розвитку потенціалу та підвищення академічної мобільності науковців та фахівців на арені міжнародної освіти.

Місце проведення стажування: державний вищий навчальний заклад Республіки Польща - Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві (REGON 006237430).

Проходження стажування забезпечує освітня Fundacja ADD (Варшава, KRS: 0000502104), метою діяльності якої є сприяння адаптації та інтеграції українських мігрантів за кордоном.

4. Про вищу освіту [Електронний ресурс]: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. Електронні текстові дані. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>, вільний (дата звернення: 29.05.2019).

*Бадіца М. В.,
к. пед. н., старший викладач кафедри
дошкільної освіти Криворізький
державний педагогічний університет*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК СТРАТЕГІЧНА МЕТА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасні європейські стратегії освітнього простору передбачають впровадження європейських норм і стандартів у вищу освіту. Стрімка технологізація й інформатизація освітнього простору вимагає формування академічної культури українського суспільства.

Динаміка розвитку сучасного суспільства та педагогічної освіти потребує формування академічно добросчесної особистості, здатної до легативних практик.

У системі вищої освіти проблема академічної добросчесності набуває особливої значущості у зв'язку з реалізацією Законів « Про освіту» [6], «Про вищу освіту» [4], «Про авторське право і суміжні права» [3], «Про наукову і науково-технічну діяльність» [5], змісту Бухарестської Декларації з етичних цінностей та принципів вищої освіти в Європейському регіоні (2004), рекомендацій науково-методичної комісії з організаційно-методичного забезпечення вищої освіти Міністерства освіти і науки України щодо забезпечення принципів академічної добросчесності [8], проекту сприяння академічної добросчесності в Україні (Srtengthening Academic Integrity in Ukraine Project – SAIUP); дотриманням порядку присудження наукових ступенів, європейських стандартів якості досліджень.

Зазначена вимога вмотивована низкою наукових досліджень, які розглядають проблему академічної доброчесності в різних контекстах (А. Артюхова, В. Бахрушин, В. Сазик, Н. Сорокіна).

Вони вважають, що основними чинниками формування українського студентства є нормативне врегулювання питання.

Педагогічний пошук вчених спрямовано на розробку технологій, які дозволять зменшити та знищити плагіат, фабрикацію, фальсифікацію, списування, необ'єктивність оцінювання.

Водночас, існують суперечності між:

- кількістю, часом для виконання робіт та їх якістю;
- вимогами до забезпечення якості освітньої діяльності в закладах вищої освіти та фінансуванням визначеного процесу (В. Бахрушин [1]);
- необхідністю оцінювання робіт на наявність плагіату та відсутність законодавчо встановлених програм у вільному доступі;
- необхідність пошуку першоджерел і обмеженість доступу до електронних джерел.

Для розкриття змісту поняття «академічна доброчесність» звернемося до тлумачного словника української мови А. Івченко, де «чесний» сформульовано як такий «який відзначається високими моральними якостями» [2, с. 521].

В основі «доброчесності», за The Center for Academic integrity 1999, знаходяться фундаментальні цінності – «чесність», «справедливість», «відповідальність», «мужність», «довіра», «повага».

Отже, на нашу думку, «доброчесність» – це моральна якість особистості, а «доброчесний» – це той, хто діє відповідно до етичних норм і правил.

Зокрема, у ст. 42 Закону України «Про освіту» 2017 року визначено «академічну доброчесність» як сукупність етичних принципів та правил, якими повинні керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та наукового дослідження [6].

Узагальнення змісту представлених понять дозволило нам трактувати «академічну доброчесність» як дотримання особистістю етичних норм на засадах культури відповідності в процесі викладання та навчання.

Відтак, конкретизуємо зміст поняття «плагіат». На думку А. Івченко «плагіат» – «це привласнення авторства на чужий твір науки, літератури, мистецтва або на чуже відкриття, а також використання в своїх працях чужого твору без посилання на автора» [2, с. 334].

У визначених критеріях й показниках порушення та дотримання академічної доброчесності учасників освітнього процесу передбачено системність практичних дій з певною алгоритмізацією, а саме: самостійність виконання завдань із посиланнями на джерела інформації, дотриманням норм законодавства та прозорості в досягненні й оприлюдненні результативності досліджень. Такий підхід передбачає розробку закладами вищої освіти заходів із запобігання академічного плагіату з метою створення умов для прояву академічної доброчесності учасниками освітнього процесу.

Відтак, на виконання ст. 69 п. 6 Закону України «Про вищу освіту» 2014 року розроблено «Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях працівників Державного вищого навчального закладу «Криворізький державний педагогічний університет» [7]. Представлений нормативний документ передбачає дотримання стандартів академічної доброчесності та якості наукової роботи, забезпечує ефективність дії системи, створює умови для підтримання високого рівня професійної культури учасників творчого процесу. Відтак, розроблені організаційні заходи запобігання академічного плагіату в наукових працях науково-педагогічних працівників передбачають (Розділ 3, п.3.1– 3.3):

- об'єктивне рецензування публікацій;
- рекомендацію до друку збірників наукових праць Університету на підставі висновку редакційної ради щодо наявності академічного плагіату за підписом редактора видання;

– розповсюдження бібліотекою та науково-методичною радою Університету методичних матеріалів щодо належного оформлення посилань на джерела;

– посилення вимогливості до виявлення академічного плагіату науковими керівниками та завідувачами кафедри [7, с. 3].

Представлені заходи дозволять усвідомити студенту та науковому працівнику норми академічної доброчесності та діяти самостійно з позицій професійної етики.

Досліджуючи проблему академічної доброчесності та плагіату в умовах Криворізького державного педагогічного університету ми розробили опитувальник та провели анкетування студентів кафедри дошкільної освіти. Респондентам було запропоновано надати відповіді на 29 запитань, з метою визначення їх поглядів і рівня обізнаності на проблематику дослідження. Загальна кількість студентів, які брали участь у дослідженні – 61 особа.

Результати опитування показали, що 70 % респондентів знайомі з поняттям «академічна доброчесність», але 65 % студентів її сутності не розуміють. Проте, сутність змісту поняття «плагіат» усвідомлюють 100 % досліджуваних і 40 % респондентів сформулювати його не можуть. Зокрема, 30 % студентів знають чим відрізняється плагіат від самоплагіату та лише 10% респондентів знають Закони України, що містять інформацію про освітній і академічний плагіат (Закон України «Про освіту», «Про авторське право і суміжні права»). Підсумовуючи різноманітність поглядів респондентів слід відзначити відсутність чіткого розуміння змісту понять та необхідності поглиблення знань студентів із визначеної проблематики.

На запитання «До яких видів робіт повинні пред'являти найсуворіші заходи виявлення плагіату?» 10 % студентів визначили студентські навчальні роботи, 30 % – студентські наукові роботи, що подаються на наукові конференції, 60 % – наукові роботи викладачів. Такі показники свідчать про відсутність бажання у студентів брати на себе зобов'язання за якість виконання роботи, але 62 % респондентів стверджують про необхідність введення

персональної відповідальності при дотриманні принципів академічної доброчесності.

На думку респондентів, припустимий рівень стандартного плагіату дорівнює від 10 % до 60 %. Зокрема, 82,3 % студентів вважає не доречним використання чужих частин тексту без належного оформлення цитати у науковій роботі. Проте, 65 % студентів допускають перефразування чужого тексту із вказаним посиланням на джерело і не вважають це плагіатом згідно українського законодавства.

На запитання: «Чи існує у Вашому закладі проблема плагіату?» 53 % студентів денної форми навчання вважають, що при виконанні завдань вдаються до підказок товаришів, 35 % респондентів користуються шпаргалками оскільки не вміють опрацьовувати великий обсяг інформації. Проте, лише 20 % студентів заочної форми навчання підтверджують це твердження, а 64 % – заперечують. Проте, 57 % студентів усвідомлюють, що краще опанувати матеріал. Загалом можна стверджувати про те, що описані випадки мають епізодичний характер, оскільки студенти не можуть пригадати системність їх прояву поміж однокурсників. Такі показники обумовлені відсутністю мотивацією у студентів до навчання, а саме: 76 % студентів заочної форми навчання та 29 % студентів денної форми навчання – вмотивовані, але 35 % респондентів денної форми навчання і 14 % досліджуваних заочної форми навчання – не досить вмотивовані, інші студенти – не вмотивовані. Такий показник обумовлений свідомим вибором спеціальності студентами заочної форми навчання та епізодичністю вибору спеціальності студентами денної форми навчання.

Зокрема, 76 % респондентів денної форми навчання та 50 % респондентів заочної форми навчання знають правила цитування наукової інформації, інші – потребують допомоги. Узагальнюючи показники дослідження, в цілому, студенти знають правила цитування наукової інформації, але не завжди дотримуються їх у процесі виконання різних форм роботи.

На запитання «Як запобігти плагіату?» студенти надавали такі відповіді: використовувати власні розробки – 23,5 %, робити посилання на джерело, мати свою ідею – 23 % респондентів, скористатися приладами для перевірки плагіату – 5,8 % тощо.

Аналіз результатів опитування студентів довів необхідність введення академічного письма для респондентів.

Також, 90 % студентів усвідомлюють можливі наслідки порушення академічної доброчесності, проте вони не бажають давати усне чи письмове підтвердження дотримання даних принципів. Зокрема, 53 % студентів денної форми навчання та 28 % студентів заочної форми навчання вважають за необхідне ставити до відома викладача про порушення академічної доброчесності. Наявність такої поведінки дозволяє визначити позицію студента, його ставлення до порушення законодавчих норм.

Варто зауважити, що 82 % студентів не вважають себе жертвою плагіату. Зокрема, 47 % студентів денної форми навчання для самоконтролю готові перевірити роботи на плагіат, а 35 % респондентів зроблять це за вимогою приймаючої організації. У студентів заочної форми навчання показник інший – у 85 % респондентів відсутній доступ до програм перевірки на плагіат, але 78 % респондентів позитивно ставляться до чужих академічних успіхів.

Проте, треба зазначити, що безкоштовні програми перевірки на плагіат не завжди є об'єктивними для оцінювання.

Представлені результати дослідження доводять необхідність усвідомлення студентами розуміння норм «академічної доброчесності» та дій з позицій професійної етики. Опанування професійними компетентностями, спрямованими на запобігання академічного плагіату можливе за наявності нормативної бази, що повинна бути відображена у програмах курсу.

Отже, академічна доброчесність – це механізм системного забезпечення якості освіти на принципах культури відповідності.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бахрушин В. Академічний плагіат і само плагіат в науці та вищій освіті: нормативна база і світовий досвід. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1128-akademichnij-plagiat-i-samoplgiat-v-nautsi-ta-vishchij-osviti-normativna-baza-i-svitovij-dosvid> (дата звернення: 22.06.2019).
2. Івченко А. О. Тлумачний словник української мови. Харків: Фоліо, 2002. 540 с.
3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (дата звернення: 26.06.2019).
4. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 26.06.2019).
5. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 28.09.2017 р. № 848-XIX. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 24.06.2019).
6. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 24.06.2019).
7. Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях працівників Державного вищого навчального закладу «Криворізький державний педагогічний університет» від 09 листопада 2017 р., протокол №4, наказ від 13.11.2017 № 459. – 4 с.
8. Рекомендації щодо забезпечення принципів академічної доброчесності. «Академічна доброчесність» Науково-методичної комісії 15 з організаційно-методичного забезпечення вищої освіти. Київ: Міністерство освіти і науки України, 2016. 24 с.
9. Løkse M., Solbergoumans M. Strengthening teacher qualifications to prevent student plagiarism – presentation of an online course and discussion of a strategy. In: Plagiarism across Europe and Beyond 2015. Conference Proceedings. June 10-12, 2015. Brno, Czech Republic. P. 31.